

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 21

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 5. juni 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

22 Arg.

MENTUNARMÁL OG MENTUNAR- STUÐLAR

»Dagblaðið« skrivar við hesum »familiera« lagnum, sum tað hevur tikið sær í seinastuni, at vit hava ringar vónir at vænta nakran framburð hjá føroyskum mentunarliv, tá ið tað skal lita á Sambandið.

Jú, rætt er tað, at Sambandið hevur ikki boríð føroyskt mentunarliv uppi á lógvunum. Men eru tað aðrir, sum mikið kundi verið væntað av, ið hava verið tí so bliðir? Tað man vera mangur, ið hevur havt sær syrgiligu royndir, at teir, ið frægast álít skuldi verið til, hava verið ógviliga kaldligir móti royndunum at fjálga um føroyskt mál og menna føroyska mentan.

Vit hava havt eina óføra uppgongutið bæði vinnuliga og figgarliga, men óll mugu ásanna, at andalig mentun hevur ikki fylgt við. Tey raku árinu framan undan sýndu vónrikan vøkstur, men vøksturin er kóndadur.

Onkur sigur, at hesi tekin hava verið at kenna í øðrum londum við, sum hava staðið í tjóðskaparligum stríði og einum sterkum uppbyggingararbeiði. Kann vera. Men aloftast munu dømini vera tey, at slíkar rørsur og slík veking nettupp seta sær størstu andalig spor. Rørsur og nýskipanir av einum ella øðrum slag, ið eru andaliga geldar, vera einki ríkt liv lagað.

Pengar kunnu ongan andaligan gróður skapa. Mentunarliv má renna upp í menniskjunum sjálvum. Tað verður ofta sagt, at peningur drepur alt mentunarliv, og har vinna og peningur eydnast væl kemur eingin andi undan. Hetta hóskar ikki í øllum förum. Sögan sýnir okkum, at har menniskjan lættliga vann sær til matna og klædna, skaptist mentun og siðmenning. Í teimum handelsríku italiensku býunum var tað, at bókmentir og listarverk blómdu av nýggjum og greindu seg út um Europa. Ríkir handelshövdingar har hövdu ein ring av listarmonnum og bókmentamonnum rundan um seg, og teir tóku sær tað til heiðurs og æru

at vala um alla andsmentan. Eisini frá okkara tíð hava vit dømi um ríkmenn, sum í størum hava stuðlað mentunarlivinum.

Ein størur meinbogi fyri føroyskum mentunararbeiði, hevur verið hitt einstáttaða partapolitiska stríðið. Tað hevur drigið alt í ein tógva. Partapolitikkurin hevur bygt upp ein virkisgarð rundan um seg sjálvan, og hann hevur hann vart bæði við svørd og spjóti. Hann er vaksin til eina trongskygda sekt, sum er eina um allan sannleikan og koyrir óll við aðrari hugsan út í hitt svartasta myrkrið.

Einstakir menn hava verið so stórsinnaðir, at teir hava vent sær til báðar handar og fingið samarbeiði í lag. Men teir hava verið fáir, og teir sýnast at fara og doyggja heilt út.

Myndin er ikki ljós, men lat okkum vóna at hon lýsnar aftur.

Andaligan gróður úr egnari mold eigur eitt fólk at fáa, um tað skal tryggja liv. Litið, fáment fólk kann einki ríkt mentunarliv skapa, uttan óll verða uppi í. Lyndið til at styggja burtur, briksla landsmenn burtur, so teir gerast harðvunnir og vendast til andövismenn, má beinast fyrri.

Norðmenn

ætla stóran fiskiskap í Grønlandi.

Úr Oslo frættist, at Norðmenn ætla í summar at föra stóra vitskapliga rannsóknarferð í Norðatlantshavi og uppi undir Grønlandi. Teir vilja leita eftir nýggjum grunnum, har Norðmenn skulu røkja miklan fiskiskap.

Norska fiskiskapsráðið skal standa fyrri ferðini, og vitskapligi ráðgevari ráðsins, Finn Devold, skal verða leiðari.

Rannsóknarskipið fer til Svalbard, Jan Mayn, Ísland og Vesturgrønland.

Allan august mánað ætla norskir vitskapsmenn at arbeiða úti á fiskigrunninum í Vesturgrønlandi, og fiskiskapshugaðir menn í Noregi vóna, at hetta arbeiðið verður at stuðla til, at norskir fiskimenn fara at hava stóran fiskiskap har uppi. Teir vita frá royndum í 1930, at grunnini í Grønlandi eru sera fiskirík, men hava ikki kanna tað gjølla.

Føroyska flaggið veittrar á fyrsta sinni á danskari grund millum hini norðurlendsku fløggin.

Í gjár kom soljóðandi telegram til »Tingakross«:

TIL MINDE HUNDREDAARSDAGEN SLAGET VED DYB-
BØL GRUNDLOVSDAG VAJER FÆRØFLAGET FØRSTE GANG
I DANMARK SAMMEN MED ØVRIGE NORDISKE FLAG

NORDPRESS

Herverk á almennar ognir og almenn prýði.

Klagað verður um, at tað ið sett verður upp at prýða bý og land, sleppur ikki at standa í friði. »Harmoniurin«, sum var fyrr er burturi: Ein slekt veksur upp við ongum fyriliti, hon tykist ikki at hava ans fyrri tí, ið sómir seg ella tí, ið ber vakurleika við sær. Bent verður á skúlarnar, at teir máttu eggja fram virðing og ans fyrri slíkum, ið kann vera landinum til heiður og sóma.

Ivaleynt er henda ábreiðsla sonn. Siðmenning veksur ikki, og mangir ósiðir taka um seg, sum áður ikki vóru. Tað kann kanska bótast. Men litið batar at bóta við aðrari hond og bróta niður við hinari. Skúlarnir skulu altíð fáa skuld. Men eru teir einsamallir um at uppenja ungdomin? Og verður ikki ofta brotið niður tað, ið teir byggja upp?

Fróast vit yvir, at tað verður gjørt seg inn á annars ogn, kann lætt henda, at spillan tekur um seg, og okkara egna fer at njóta tað sama.

Ungur maður fór inn á Løgtingsins ogn og koyrði flaggið har í hálva stong. Tað varð róst, hóast vit meina, at tað var ein

gerð, sum nettupp dregur slíkar spillur við sær, sum frammanfyri eru nevndar. Verður tað sagt at vera beint at skemma eitt, so kann skemdarverkið raka eitthvørt annað, ið er okkum sárt.

Góður fundarsíður var altíð hildin væl í æru her á landi. Í okkara dögum er óskilið so stórt, at maður, sum er samkomuni imóti, sleppur ikki til orða.

Henda farna tíð hevur ikki verið uppbyggingartið á ein hvønn hátt. Heldur tvørtur í móti. Og tað, sum sátt hevur verið, fer einaferð at koma undan.

Trolarasáttmálar.

Nevndin, sum sett varð at kanna útreiðslurnar hjá trolarunum, hevur nú lagt fram úrslit síni. Tað sigst, at trolari skal selja fyrri eini 5000 til 6000 pund, um hann skal standa seg.

Fundur hevur verið um sáttmálarnar, sum skuldu verða uppsagdir í hesum mánaði. Útgerðamenn vilja hava lönir niður. Serliga er tað lön skiparans, sum verður hildin at vera ovstór í mun til hinar. Eingin avgerð var á hesum fundi. Illa gekk at manna hann, og teir, ið móttu, hövdu ongan myndugleika at taka avgerð.

STEFAN ISLANDI

heldur konsert í Sjonleikarhúsinum mánakvöldið, týskvöldið og mikukvöldið kl. 8.

Atgongumerki 5,00 kr. verða at fáa í H. N. Jacobsens bókahandli til óll trý kvöldini frá hósdegi 3/6 kl. 12.
Atgongumerki kunnu ikki bileggjast frammanundan.

Sjonleikarfelagið.